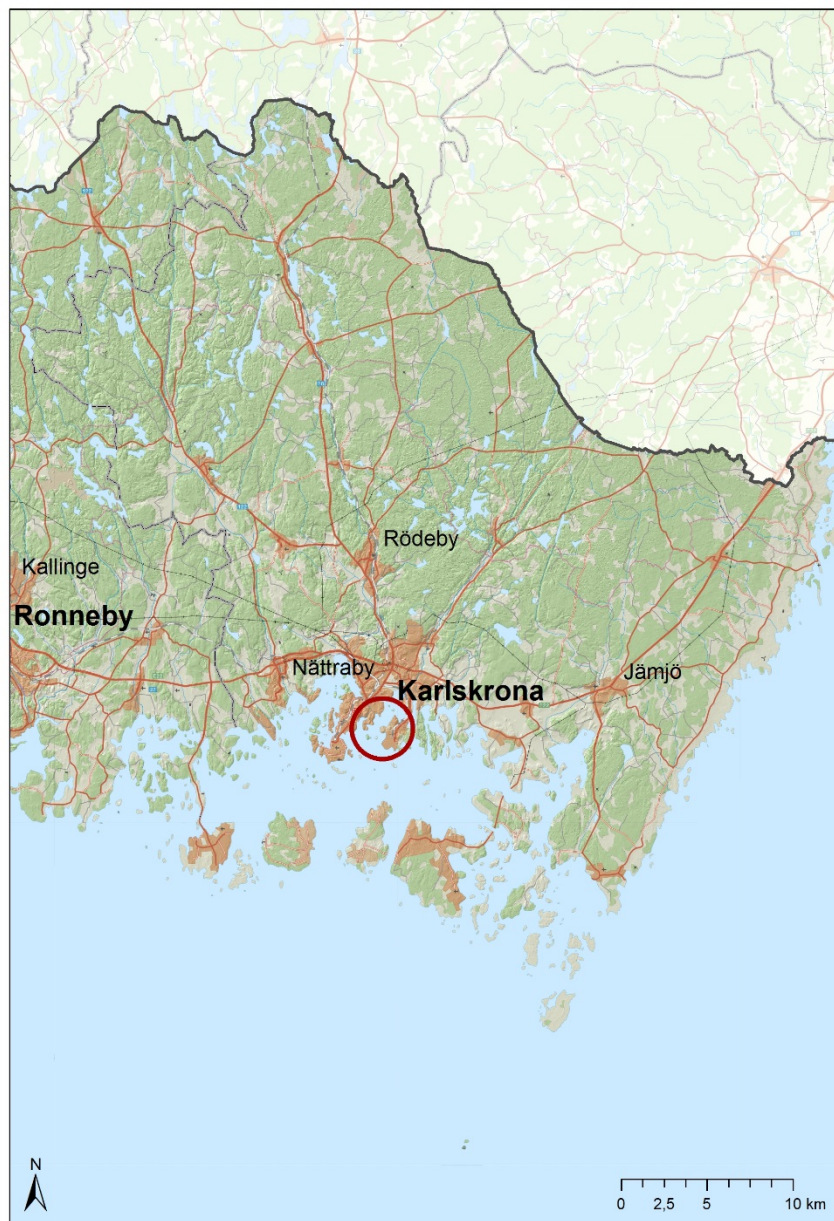

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0410148 Bergudden

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Den ska tas fram och hållas aktuell i dialog med berörda intressenter, och det är värdefullt om den som har ny information kontakter Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shape-fil. För mer information se Länsstyrelsens hemsida.

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

Ulrika O Widgren

**Bevarandeplan för Natura 2000-området
SE0410148 Bergudden**

Kommun: Karlskrona

Områdets totala areal: 6,4 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2017-05-24

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2017-05-31

Markägarförhållanden:

Karlskrona kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 1998-12-01, SCI: 2004-12-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut
M2010/4648/Nm**Naturtyper och arter som ska bevaras i området:**Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

8230 - Hällmarkstorräng

9110 - Näringsfattig bokskog

9130 - Näringsrik bokskog

9190 - Näringsfattig ekskog

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus*1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita***Bevarandesyfte**

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området. Bergudden bidrar till att uppfylla miljömålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Bergudden utgörs av en tätortsnära ädellövskog, med både ek- och bokskog med lång kontinuitet och flera hotade skalbaggar och kryptogamer. Området är klassat som nyckelbiotop av Skogsstyrelsen. De prioriterade bevarandevärdena är ekskogen, bokskogen och förekomsten av läderbagge och ekoxe knuten till dessa.

Beskrivning av området

En äldre naturskogsartad, storblockig ädellövskog med värdefull kryptogamflora och höga botaniska värden. Hela området utgör en udde mot Riddaredalsviken i söder och Verkö hamn i öst. Den del av industriområdet som gränsar till Bergudden är utfylld och nyttjas som lageryta för ofarligt material. Berggrunden utgörs av gnejs och granit.

I skogen växer myskmadra, blåsippra, buskstjärnblomma och lundslok. Trädskiktet domineras av ek eller bok, ofta inslingrade av murgröna och kaprifol. Övriga arter som förekommer är gammelgranslav, rostfläck, liten sönderfallslav (nära hotad), grå skärelav, spädfrullania, gammelekslav (sårbar), blyertsrav (nära hotad), matt pricklav (nära hotad) och bokoxe. Även skillertickan (sårbar) har hittats i området.

De högst belägna hållmarkspartierna, 25 meter över havet, övergår i näringsfattig ekskog, med stort inslag av kaprifol och enbuskar. Området hyser rikligt med grov död ved. Grova träd av båda trädslagen förekommer tämligen allmänt, men eken dominerar. De grova träden, med mulmbildning, är en förutsättning för läderbagge och ekoxe i området. Minst fem fynd av läderbagge har gjorts i området under 1990-talet. Enstaka lågor av grova träd kan ses och stubbar vittnar om tidigare plockhuggning. Området har med stor sannolikhet använts för utmarksbete under tidigt 1900-tal.

Vad kan påverka negativt

Skogen

- Luftföroreningar och markläckage i samband med exploatering av intilliggande industriområde.
- Utebliven kontinuitet och förnygring och ersättningsträd för grova träd av ek och bok.

Ekoxe och läderbagge

- Det främsta hotet mot läderbagge och ekoxe är igenväxning. När ekar som tidigare stått i mer öppna miljöer växer igen dör de i förtid på grund av konkurrensen.
- Läderbagge och ekoxe hotas av att glesa bestånd med gamla ädellövträd generellt blir allt mer sällsynta, samt av att bristen på död, grov ved blir vanligare i markerna. Långa avstånd mellan värdefulla livsmiljöer minskar dess spridningsmöjligheter och möjlighet till genutbyte med andra populationer.
- En alltför exponerad livsmiljö i överdrivet röjda marker nära havet kan vara ogynnsamt för läderbagge och ekoxe. Särskilt på våren då solen inte värmer lika mycket som på sommaren. Buskar i ridå mot havet utgör ett gott skydd inte bara för läderbaggen, utan även för andra arter.
- En bruten kontinuitet av jätteträd kan göra att ersättningsträd för arterna att flytta till när den äldre generationens träd dör saknas.
- Då förekomsten av arterna är isolerad är det nödvändigt att vid åtgärder eller planering av landskapet runt Natura 2000 ta hänsyn till möjligheten att minska isolering/fragmentering.

Bevarandeåtgärder

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§).

Skydd för området

Området är avsatt som biotopskyddsområde sedan år 2004 i beslut av Skogsstyrelsen. Enligt 7 kap 11 § miljöbalken får man inte bedriva verksamhet eller vidta åtgärder som kan skada naturmiljön inom ett biotopskyddsområde.

Ekoxe är fridlyst enligt 6 § Artskyddsförordningen (2007:845), vilket innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar eller att ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon.

Läderbagge är fridlyst enligt 4 § Artskyddsförordningen (2007:845). Det innebär att det är förbjudet att avsiktligt fånga, döda eller störa djur samt ta bort eller skada ägg, rom, larver eller bon. Det är också förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats, vilket innebär att inte bara arten, utan även dess livsmiljö under alla levnadsstadier är skyddad.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målbildindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målbildindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**8230 - Hällmarkstorräng**

Areal: 0,35 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hällmarkstorrängen utgörs av ett mindre hällmarksområde med lågvuxen och gles vegetation som sluttar ner mot havet. Hällarna är torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte med torktåliga kärlväxter, lavar och mossor. Bland noterade kärlväxter kan nämnas stensöta och ljung. Tuschlav växer på hällarna, tillsammans med bägarlavar. Träd- och buskskiktet är glest och domineras av en, slån och kaprifol. Ek och oxel förekommer sparsamt.

Bevarandemål

Hällmarksområdena ska vara öppna med en areal på 0,4 hektar. Träd och buskar, exempelvis slån och kaprifol, som bedöms som igenväxningsvegetation ska inte förekomma. Kärlväxtfloran ska domineras av konkurrenssvaga arter.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gott.

9110 - Näringsfattig bokskog

Areal: 0,37 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ett mindre område i Berguddens norra delar utgörs av näringsfattig bokskog . Här växer företrädesvis bok med inslag av ek, en del grov. I buskskiktet återfinns hassel och kaprifol. Fältskiktet är sparsamt utvecklat med smalbladigt gräs. Marken är delvis blockrik. Enstaka förekomst av naturvårdsintressanta arter, som glansfläck och platt fjädermossa finns på de äldre träden.

Bevarandemål

Arealen näringsfattig bokskog ska vara minst 0,4 hektar. Bok ska utgöra ett dominerande inslag, men enstaka inslag av ek kan förekomma. Det ska finnas gamla träd och föryngring av nya träd som efterträdare till bok. Trädskiktet ska vara olikåldrigt och flerskiktat. Gamla träd ska vara allmänt förekommande liksom död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas träd med hackspettsbohål. Inväxande träd ska inte tillåtas skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. I bokskogen ska förekomma typiska arter av mossor och lavar, såsom rikligt med glansfläck och enstaka platt fjädermossa.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet är gott.

9130 - Näringsrik bokskog

Areal: 1,32 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Bergudden finns två delområden med näringsrik bokskog. Den växer på näringsrik, frisk, blockig fastmark i sluttningens nedre del i väst och i områdets nordöstra delar. Inslag av hassel förekommer. I fältskiktet återfinns bland annat myskmadra, blåsippa och buskstjärnblomma. Flera grova bokar, formade av närhet till havet, växer i området. Död ved av grov bok utgör substrat (växtunderlag) för den rödlistade skillertickan (sårbar) i området. Förmodligen har havets alltför ojämna påverkan på träden gjort att kryptogamfloran i övrigt är förhållandevis sparsam. Glansfläck växer på flera bokar och enstaka fynd av stiftklotterlav (nära hotad) har noterats.

Bevarandemål

Arealen näringsrik bokskog ska vara minst 1,3 hektar. Trädskiktet ska utgöras av bok med inslag av andra ädellövträd som ek. Det ska finnas gamla och grova träd och föryngring av nya träd som efterträdare till bok och andra ädellövträd. Även gamla, grova ekar ska gynnas. Småskaliga naturliga processer som åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Trädskiktet blir därigenom olikåldrigt och flerskiktat.

Gamla träd ska vara allmänt förekommande liksom död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar. Det ska finnas åtminstone enstaka träd med bohål och vidkroniga träd med mulm. Området ska hysa ett rikt fältskikt med bland annat myskmadra och blåsippa, samt typiska arter av mossor och lavar på bok. Det ska finnas förutsättning för svampar som skillerticka att fortleva i området.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott.

9190 - Näringsfattig ekskog

Areal: 4,37 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Större delen av Bergudden utgörs av näringsfattig ekskog. Skogen växer på grunda, magra marker. Inslaget av kaprifol och enstaka murgröna är påtagligt och även enbuskar förekommer. Skogen blir i det närmaste oframkomligt i de brantare partierna där ekar, enbuskar och kaprifol samt björnbär bildar en vägg. I fältskiktet växer mest gräs och buskstjärnblomma samt enstaka videört. I partier med större inslag av hällmark växer en del ljung och stensöta. Trädskiktet utgörs till största delen av ek, men även bok, gran och rönn förekommer. Senvuxna ekar med vid krona kan behöva frihuggas. Glansfläck har noterats både på bok och på ek, samt de rödlistade lavarna blyertslav (nära hotad), gammelekslav (sårbar) och matt pricklav (nära hotad). Flera fynd har gjorts av ekticka (nära hotad) och enstaka av skillerticka på bok (sårbar).

Bevarandemål

Arealen av näringsrik ekskog ska vara minst 4,4 hektar. Småskaliga naturliga processer, som till exempel trädens föryngring, åldrande och avdöende samt omkullfallna träd och luckbildning ska påverka dynamik och struktur. Det ska finnas föryngring av nya träd som efterträdare av ek. Bok ska inte tillåtas ta överhanden. Det ska finnas död ved i olika former inklusive levande träd med döda träddeklar tämligen allmänt och gamla träd med grov bark, skador, håligheter, mulm eller döda delar.

Solexponerade, varma och vindskyddade miljöer och strukturer ska förekomma genom en mosaik mellan täta respektive öppna och glest beskogade delar. Gran, inväxande träd, buskar och sly ska inte tillåtas ta överhanden eller skada de biologiskt gamla och värdefulla träden i området. Främmande trädarter ska inte finnas i området. Typiska arter av mossor, lavar och svampar, såsom ekticka, gammelekslav och matt pricklav ska förekomma allmänt.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet bedöms vara gott, dock saknas ersättningsträd för grova ekar samt död ved i tillräcklig omfattning.

1083 - Ekoxe, *Lucanus cervus*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Ekoxen är värmekrävande och förekommer ofta i sydsluttningar, företrädesvis glesa, soliga sådana som till exempel trädbevuxna hagmarker och gamla ekskogar. Larvutvecklingen sker främst i ek, men har även konstaterats i bok, björk, lönn och hassel. Arten utvecklas i döda, underjordiska delar av olika lövträdet. Larverna ligger ofta i jorden och gnager på döda rotdelar även på levande träd. Larver är dessutom vid upprepade tillfällen påträffade under marken på liggande ekstockar, där de gnager på de mot marken vända delarna. Larvutvecklingen är lång och anses kunna sträcka sig över fem år. Förpuppningen sker i en hönsäggstor kokong. De fullbildade skalbaggarna kläcks i mitten av juni, då flyger hanarna omkring för att leta efter honor. Hanarna lever under ganska kort tid (ett par veckor) medan honorna kan påträffas in i början av augusti. Arten flyger i skymningen och lockas av sav som sipprar ut från ekstammar.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som skapar substrat och håller marken glest och luckigt trädbevuxen, samt ger god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att förnygra sig. Arten är inte rödlistad i Sverige, utan bedöms som livskraftig.

Blekinge kan betraktas som ett av de viktigaste fästena i den nordliga delen av utbredningsområdet i Europa. Förutom i Blekinge, Kalmar län, och i eklandskapet söder om Linköping, är ekoxen sällsynt. Arten missgynnas av igenväxning av glesa bestånd av gamla ädellövträd, samt av en minskad tillgång på död, grov ved i skogslandskapet.

Ekoxe vid Bergudden har rapporterats till Artportalen vid ett par tillfällen under 2000-talet. Fynden har varit levande exemplar i norra delen av området.

Bevarandemål

Ekoxe ska förekomma i området. Näringsfattig ekskog, som är ekoxens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för ekoxe bedöms som gott, men återkommande röjningar runt gamla grova träd och efterträdare eftersom området inte betas kan behövas för att säkra den långsiktiga tillgången på grova träd.

1084 - Läderbagge, *Osmoderma eremita*

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Läderbagge är knuten till äldre ihåliga lövträd med mulm (löst material som till största delen består av nedbruten ved). I Sverige förekommer den främst i ek, men även i ask, lind, bok och andra lövträd. Läderbaggens livsmiljöer utgörs av trädbärande hagmarker, alléer och parker, men ibland även av mer slutna ekdominerade bestånd. God solexponering påverkar mikroklimatet inne i hålträden, och läderbaggen föredrar träd som står fristående eller halvöppet. Läderbaggen förekommer endast i områden med mycket gamla ädellövträd och indikerar genom sin förekomst att miljön är mycket värdefull och att artrikedomen av andra vedlevande skalbaggar är hög. I Blekinge förekommer läderbaggen kustnära i hela länet, med en koncentration av lokaler mellan Ronneby och en bit öster om Karlskrona. Detta område ses som en nationell värde-trakt för läderbaggen, som är särskilt viktigt att prioritera i arbetet med att bevara arten.

Larven lever inne i stamhåligheternas mulm, där de gnager på den omgivande fastare döda veden. Arten kan stanna mycket länge i samma träd, vilket gör att stora mängder av de karaktäristiska ekskrementerna efter hand ansamlas inuti träden. Larvutvecklingen tar i Sverige 3-4 år. Förpuppningen sker under sommaren i en ganska fast kokong i stamhåligheterna. Den fullbildade skalbaggen lever upp till en månad och påträffas i juli och augusti. Ibland kan de ses krypa på stammarna, men oftast uppehåller de sig inne i hålträden.

Läderbagge har begränsad spridningsbenägenhet och de flesta individer stannar under hela sin livstid i det träd där de kläckts. Den längsta dokumenterade sträcka som arten förflyttat sig är i Sverige 500 meter. De flesta förflyttningar som görs är dock korta, 50-100 meter, trots att lämpliga träd finns på längre avstånd. Om avstånden är längre mellan lämpliga hålträd får isoleringseffekten stor betydelse för artens förekomstmönster.

Arten gynnas av betesdrift och plockhuggning eller motsvarande ingrepp som håller trädskiftet glest och luckigt, med god möjlighet för ljuskrävande träd som ek att utveckla mulmträd och att föryngra sig. Läderbaggen är rödlistad som nära hotad och hotas av flera orsaker, bland annat igenväxning och en bruten kontinuitet av jätteträd.

Läderbagge vid Bergudden har rapporterats till Artportalen vid flera tillfällen under 90-talet och 2000-talet. Fynden har varit både i form av spillning och levande exemplar. Flest fynd har gjorts längs den sydvästra kanten, men träd med fynd av läderbagge finns även i andra delar av området, och i direkt anslutning utanför Natura 2000-området.

Bevarandemål

Läderbagge ska förekomma i flera träd inom hela området. Näringsfattig ekskog, som är läderbaggens livsmiljö, ska bibehållas i gynnsamt tillstånd enligt de bevarandemål som är formulerade för denna.

Bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för läderbagge bedöms som gott, men det behövs återkommande röjningar runt gamla grova träd och efterträdare eftersom området inte betas.

Dokumentation

Artportalen. 2017. www.artportalen.se (uttag 2017-02-16).

Länsstyrelsen i Blekinge län. 2013. Epifyter i bokskog -en inventeringsrapport från miljöövervakning 2012-2013. (Avser Bergudden, Boafall-Pieboda, Färskesjön, Starnö, Tattamåla.)

Länsstyrelsen i Skåne, Blekinge, Halland och Kronoberg. 2016. Epifytiska lavar och mossor i bokskog- utvärdering av miljöövervakning i södra Sverige 2011-2014.

Naturvårdsverket. 2011. Vägledning för de svenska arterna i habitatdirektivets bilaga 2. Dnr NV-01162-10.

Naturvårdsverket. 2012. Vägledning för de svenska naturtyperna i habitatdirektivets bilaga 1. Dnr NV-04493-11.

Skogsstyrelsen. 1995. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 10349-1995

Skogsstyrelsen. 1995. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 11291-1995

Skogsstyrelsen. 1998. Nyckelbiotop. Ärendebeteckning: N 2750-1998

Skogsstyrelsen. 2004. Biotopskyddsområde. SK48-2004

Bilagor

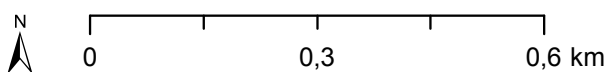
Bilaga 1. Områdeskarta.

Natura 2000 - SE0410148 Bergudden

© Länsstyrelsen Blekinge län © Lantmäteriet Geodatasamverkan

Kartskala 1:10 000